

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Zahraniční politika evropských mikro států – komparace
vybraných příkladů**

Palina Paniakova

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Zahraniční politika evropských mikro států – komparace
vybraných příkladů**

Palina Paniakova

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Davidovi Šancovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a vynikající rady při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teoretický rámec.....	9
2.1 Teorie malých států	9
2.2 Definice malého státu.....	9
2.3 Aplikace definice na „mikrostát“	9
2.4 Charakteristické chování mikrostátů v zahraniční politice.....	10
2.5 Zahraničně-politické strategie.....	11
3. Zahraniční politika Lichtenštejnska.....	11
3.1 Lichtenštejnsko obecně	11
3.2 Strategie zahraniční politiky	13
3.2.1 Mezinárodní obchod.....	13
3.2.2 Mezinárodní právo	15
3.2.3 Členství v mezinárodních organizacích	16
3.3 Analýza zahraniční politiky Lichtenštejnska	21
3.3.1 Mezinárodní obchod.....	21
3.3.2 Mezinárodní právo	22
3.3.3 Členství v mezinárodních organizacích	22
4. Zahraniční politika Andorry.....	22
4.1 Andorra obecně	22
4.2 Strategie zahraniční politiky	23
4.2.1 Mezinárodní obchod.....	23
4.2.2 Mezinárodní právo	25
4.2.3 Členství v mezinárodních organizacích	26
5. Zahraniční politika San Marina.....	27
5.1 San Marino obecně.....	27
5.2 Strategie zahraniční politiky	29

5.2.1 Mezinárodní obchod.....	29
5.2.2 Mezinárodní právo	30
5.2.3 Členství v mezinárodních organizacích	31
6. Zahraniční politika Monaka	33
6.1 Monako obecně	33
6.2 Strategie zahraniční politiky	35
6.2.1 Mezinárodní obchod.....	35
6.2.2 Mezinárodní právo	36
6.2.3 Členství v mezinárodních organizacích	37
7. Analýza zahraniční politiky Andorry, San Marina a Monaka	39
7.1 Mezinárodní obchod.....	39
7.2 Mezinárodní právo	42
8. Závěr.....	44
Seznam použité literatury.....	46
Resumé.....	50

1. Úvod

Různé teorie mezinárodních vztahů pokládají za hlavní aktéry mezinárodní scény státy. Když se podíváme na mapu světa, zjistíme, že státy nejsou podobné, nýbrž se od sebe liší, a to v mnoha ohledech. Jedním z nich je velikost.

Dle konceptu velikosti rozlišujeme na poli mezinárodní politiky několik typů států: velké, střední, malé a extrémně malé (mikrostáty). Koncept velikosti nepočítá jenom s faktorem rozlohy, ale i s počtem obyvatelstva a ekonomické a vojenské kapacity.

Tématem této práce je zkoumání zahraniční politiky čtyř evropských států, které jsou označovány jako mikrostáty, konkrétně se jedná o Andorru, Monako, Lichtenštejnsko a San Marino. Následně proběhne komparace jejich zahraniční politiky. Tato práce se nebude zabývat zahraniční politikou Vatikánu a Malty, a to z několika důvodů. Vatikán je specifickým náboženstvím postaveným státem, Malta je jediným evropským mikrostátem, který je členem Evropské unie, takže se její zahraničně-politická strategie zaměřuje právě na spolupráci s EU.

Zahraněční politika mikrostátů ještě nebyla prozkoumána tak komplexně. A to z důvodů, že mikrostáty jsou dodnes považovány za „zajímavost“, která nemá podstatný vliv na mezinárodní situaci. Mikrostáty mají často i některé specifické vlastnosti, které střední a větší státy nemají. Domnívám se, že dáne téma je zajímavé a že se při analýze zahraniční politiky vybraných států (Andorra, Lichtenštejnsko, Monako, San Marino) můžeme dozvědět něco nového.

Všechny mikrostáty mají jedinečné charakteristiky. Společným znakem těchto charakteristik je deficit. Mikrostáty mají oproti ostatním státům celou řadu deficitů, které se projevují v oblasti suverenity, kapacity a vlivu. Tyto deficity ovlivňují jejich zahraniční politiku, jejíž analýzou se tato práce zabývá.

Cílem práce je na základě zkoumání a porovnání zahraniční politiky vybraných mikrostátů zjistit, jaké strategie zahraniční politiky vybrané mikrostáty mají shodné, a to s ohledem na společné rysy (např. velikost, počet obyvatelstva atd.), a jaké jsou rozdíly jejich zahraniční politiky.

Práce bude vypracována na základě klasické komparativní metody. Komparace v této práci vychází z následujícího schématu. Nejprve v teoretické části vymezíme tři

hlavní strategie zahraniční politiky mikro států. Těmito strategiemi jsou: mezinárodní obchod, mezinárodní právo a členství v mezinárodních organizacích. Poté se v empirické části pomocí komparace vybraných mikro států na základě daných kritérií budeme snažit náš cíl naplnit.

V teoretické části práce bude představena teorie malých států a definice mikro států. Dalším bodem teoretické části bude vymezení zahraničně politických strategií při vedení vlastní zahraniční politiky jak malých států, tak mikro států.

Ve druhé části práce, která je částí empirickou, představím zahraniční politiky vybraných mikro států a aplikace zmíněných teorií na konkrétní vybrané mikro státy. Ověřím, zda jsou Andorra, Monako, Lichtenštejnsko a San Marino schopny svou zahraniční politikou vyrovnávat deficit vlivu, který je dán jejich polohou, rozlohou a počtem obyvatel.

Pro zkoumání zahraniční politiky vybraných mikro států bylo vybráno období od konce druhé světové války do současnosti. Důvodem pro vymezení daného období je, že záhy po skončení druhé světové války začalo docházet k evropské integraci. Zajímavé je, že žádný z vybraných mikro států nevstoupil do EU, ale začaly vytvářet různé smluvní unie. Tohle ovlivnilo a ovlivňuje jejich zahraniční politiku dodnes.

2. Teoretický rámec

2.1 Teorie malých států

Od roku 1815 do roku 1914 byly za malé státy považovány všechny státy, které nebyly označovány za velmoci. Malé státy nedisponovaly dostatečnou suverenitou, aby mohly být zařazeny mezi střední mocnosti. V danou dobu existovalo šest velmocí: Německo, Velká Británie, Rusko, Francie, Rakousko-Uhersko a Itálie, a pouze tři státy, které měly nárok na status střední mocnosti, kterými byly Osmánská říše, Dánsko a Švédsko (Gstöhl–Neumann 2006: 6).

Počet malých států se zvýšil ve 20. století kvůli rozpadu Rakouska-Uherska, britského a francouzského impéria a ostatních evropských impérií v rámci dekolonizace v 50. a 60. letech a také kvůli rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 (Gstöhl–Neumann 2006: 6).

Jak v devatenáctém, tak i v dvacátém století byly za malé státy označovány státy, které nesplňovaly podmínky velmocí a středních mocností, které tedy nešlo zařadit ani do jedné ze zmíněných skupin států (Gstöhl–Neumann 2006: 6).

V rámci teorie malých států se objevily i studie zabývající se přímo mikrostáty. Tyto studie se zaměřovaly převážně na otázky suverenity, počtu obyvatel a nedostatečných kapacit těchto států. Následně zkoumaly, jak jejich závislost ovlivňuje jejich politiku a jak se v ní projevuje (Gstöhl–Neumann 2006: 6).

2.2 Definice malého státu

Základní otázkou je, zda daný stát můžeme považovat za malý nebo ne. K určení „velikosti“ státu můžeme použít tato kritéria: velikost populace (celková populace), geografická velikost (celková rozloha), ekonomická (produktivní) kapacita (HNP), vojenská kapacita (celkové vojenské výdaje) (Duval–Thompson 1980: 519).

2.3 Aplikace definice na „mikrostát“

Existuje hned několik konceptů, které rozhodují, podle jakých kritérií lze státy rozdělit na malé a velké. Pro vymezení mikrostátů ve své práci jsem vybrala dva koncepty - tedy Naseera a Kubáta a Sokola.

Mikrostát je definován jako malý stát rozkládající se na extrémně malé ploše a/nebo s nízkým počtem obyvatel (Nolan 2002: 1055). Jedná se o entitu, která splňuje

kritéria státu. Kritéria státu jsou trvalé obyvatelstvo, trvalé území, nezávislá vláda, organizovaná ekonomika, mezinárodní uznání, suverenita, oběhový systém dopravy a komunikací (Glassner 1993: 35–36).

Podle výše zmíněných kritérií můžeme určit „velikost“ jednotlivého státu. Jaká je tedy hranice, abychom mohli považovat stát za „mikrostát“? Naseer definuje mikrostáty dle počtu obyvatel. Podle něj do této skupiny patří státy, které mají méně než 1,5 milionu obyvatel (Naseer nedatováno: 1).

Podle autorů Kubáta a Sokola za mikrostáty můžeme považovat ty, jejichž rozloha nepřesahuje 1000 km². Mikrostáty nadále dělí na malé mikrostáty (do 100 km²), střední mikrostáty (100 až 500 km²) a velké mikrostáty (do 1 000 km²) (Kubát–Sokol 2000: 199-200).

Podle tohoto dělení jsou Monako (rozloha – 2 km², počet obyvatel – 30,581 tisíc) (CIA 2016d) a San Marino (rozloha – 61 km², počet obyvatel – 33,285 tisíc) (CIA 2016e) malé mikrostáty. Zatímco Lichtenštejnsko (rozloha – 160 km², počet obyvatel – 37,937 tisíc) (CIA 2016c) a Andorra (rozloha – 468 km², počet obyvatel – 85,660 tisíc) (CIA 2016a) jsou střední mikrostáty.

2.4 Charakteristické chování mikrostátů v zahraniční politice

Základní orientace zahraniční politiky země se skládá z postojů, vnímání a hodnot, které vyplývají z historických zkušeností a strategických okolností, které definují místo země ve světové politice. To stejné platí i pro zahraniční politiky mikrostátů. I když domácí politické, sociální a ekonomické faktory utvářejí definování národních zájmů země, zahraniční politika mikrostátů je vedena s neustálým vědomím jejich malé velikosti a místě v mezinárodním systému. Chování mikrostátů v zahraniční politice je vzhledem k relativně vysoké angažovanosti v mezinárodních organizacích a velké úrovni podpory mezinárodních právních norem funkčně a geograficky omezené. Hlavním cílem zahraniční politiky mikrostátů je zachování nezávislosti, jejich zahraniční politika nejvíce směřuje k podpoře norem zajišťujících jim tuto nezávislost (Naseer nedatováno: 6–12).

Klíčovým bodem v chování mikrostátů je koncept zranitelnosti. To je základní otázka pro tyto státy, která působí jako referenční bod ke všem dalším významným otázkám zahraniční politiky (Naseer nedatováno: 12).

Mikrostáty mají různé problémy, jako je například malá velikost, izolace od hlavních trhů, ekologická křehkost a nedostatek zdrojů. Právě kvůli nedostatečným kapacitám nejsou mikrostáty schopny vykonávat mnoho funkcí samy. Důsledkem toho je omezené zapojení do mezinárodního systému. Tyto otázky se snaží řešit prostřednictvím mezinárodních organizací, v nichž získaly členství (např. OSN, Commonwealth atd) (Naseer nedatováno: 12).

2.5 Zahraničně-politické strategie

Z výše zmíněných charakteristik chování mikrostátů můžeme vymezit jejich tři hlavní strategie ve vedení zahraniční politiky. První je členství v mezinárodních organizacích. To umožňuje malým státům, a to bez ohledu na jejich velikost, rovnocenně se podílet na tvorbě mezinárodního prostředí. Díky spolupráci mikrostátů s jinými aktéry skrz mezinárodní organizace tak mohou působit na jiné země a jejich vnitřní či vnější politiku.

Druhou je zahraniční obchod. Mikrostáty čelí problémům nedostatku zdrojů a izolace od hlavních trhů, což je činí zcela závislými na exportu a importu. Cílem dané strategie je minimalizace omezení státu. Třetí a poslední strategií je mezinárodní právo. Cílem této strategie je dodržování mezinárodních právních norem, které zajišťují státu nezávislost, dodržují rovnocennost a pomáhají malým státům přežít vedle velkých sousedů.

Strategie budou dále rozvíjeny v empirické části a aplikovány přímo na vybrané mikrostáty, tedy na Andorru, Monako, San Marino a Lichtenštejnsko.

3. Zahraniční politika Lichtenštejnska

3.1 Lichtenštejnsko obecně

Lichtenštejnsko jako takové vzniklo v roce 1719 v rámci Svaté říše římské a stalo se knížectvím, kterým zůstává dodnes. V době světových válek se stává z Lichtenštejnska politicky neutrální země. Knížectví má status „neutrální“ i v dnešní době (CIA 2016c). Lichtenštejnsko je šestým nejmenším státem světa, který se nachází mezi Rakouskem a Švýcarskem. Se svými sousedy je spojen celní a měnovou unií. Měnovou jednotkou je švýcarský frank. Lichtenštejnsko, jehož rozloha je 160 km² (CIA 2016c), je rozděleno na 11 obcí a má 37,937 tisíc (CIA 2016c) obyvatel. Více

než jedna třetina všech obyvatel jsou cizinci, většinou z Německa, Švýcarska a Rakouska. Hlavním městem je Vaduz. Úředním jazykem je němčina. Stát patří k ekonomicky nejvyspělejším zemím světa a také má druhou nejnižší nezaměstnanost na světě (Monako je na prvním místě) (Integrovaný portál MPSV 2016).

Lichtenštejnské knížectví patří k zemím s dědičnou konstituční monarchií a demokraticky voleným parlamentem. Ústava je v platnosti od roku 1921. Parlament má 25 členů volených na 4 roky. Do parlamentu se volí za pomoci většinového volebního systému (Hloušek 2005: 344). Nejbližší volby se budou konat v únoru 2017 (CIA 2017c). S ohledem na rok vzniku země (1984) získaly ženy hlasovací právo poměrně pozdě. Stát je multipartijní. Významnými jsou dvě hlavní politické strany: Fortschrittliche Bürgerpartei (FBP) a Vaterländische Union (VU) (Hloušek 2005: 344).

Hlavou státu je kníže, v současnosti kníže Hans Adam II (CIA 2016c). Kníže má mnoho funkcí: zastupuje zemi navenek a je součástí legislativního procesu (Hloušek 2005: 344–345). Každý zákon vyžaduje schválení knížetem za účelem získání platnosti. Kníže se stará o realizaci a spravování zákonů prostřednictvím vlády. Každý zákon, dekret nebo nařízení vydaný knížetem musí být stvrzen předsedou vlády. Jedinou výjimkou je odvolání premiéra (Duursma 2006: 91)

Kvůli devastaci, která byla způsobena první světovou válkou, bylo Lichtenštejnsko nuceno uzavřít celní a měnovou unii se Švýcarskem. Ekonomický růst v Lichtenštejnsku se začal až po druhé světové válce. Tenhle růst byl způsoben politikou nízkých daní. Bez ohledu na malou velikost se Lichtenštejnské knížectví vyvinulo ve vysoce prospěšný, industrializovaný stát (CIA 2016c). Z hlediska HDP na hlavu (97.960 CHF¹)² (BusinessInfo.cz 2017) se Lichtenštejnsko řadí k nejbohatším státům světa (CIA 2016c).

Knížectví má málo přírodních zdrojů. Celní a měnová unie se Švýcarskem a Rakouskem vede k tomu, že má stát možnost importovat 90 % svých energetických zdrojů (CIA 2016c).

Lichtenštejnsko není členem Evropské unie, ale je členem Evropského hospodářského prostoru od roku 1995 (CIA 2016c).

¹ CHF je švýcarský frank.

² Data jsou z roku 2012.

3.2 Strategie zahraniční politiky

3.2.1 Mezinárodní obchod

Lichtenštejsko má široce diverzifikovaný národní hospodářství. Vysoká přidaná hodnota je generována především silným průmyslovým sektorem a sektorem finančních služeb. Skoro 40 % pracovních míst a 37 % HDP připadají na průmysl a výrobu, což je mimořádně vysoká úroveň ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi (Ministry of Foreign Affairs 2012: 19). Své místo zde má i tradiční průmysl – chemický, textilní, keramický a potravinářský (Oleynik 2004: 20).

Pro hospodářský výkon a stabilitu státního rozpočtu je rovněž významné finanční centrum, které vytváří 27 % HDP (Ministry of Foreign Affairs 2012: 19).

Posílení mezinárodní spolupráce v daňových záležitostech, zpomalení světové ekonomiky a zejména turbulence v eurozóně představují velkou výzvu pro Lichtenštejsko jako místa pro podnikání. Slabé euro a silný švýcarský frank jsou obrovskou zátěží pro průmysl, který je téměř zcela závislý na exportu. Úkolem zahraniční politiky ve prospěch lichtenštejského zájmu je prosazování státního obchodu na bilaterální i multilaterální úrovni (Ministry of Foreign Affairs 2012: 19).

Klíčovým zájmem zahraniční hospodářské politiky je vytvořit co nejpříznivější rámcové podmínky pro přeshraniční a mezinárodní ekonomické vztahy ve prospěch soukromého sektoru. To platí jak pro export zboží a služeb, tak i pro trh se zakázkami. V případě Lichtenštejska, které má silně exportně orientovanou ekonomiku, jsou liberalizované režimy přístupu na trh a národní zájmy a záruky velmi důležité. Základem je členství Lichtenštejska v Evropském hospodářském prostoru, WTO a EFTA a jeho celní smlouvy se Švýcarskem a Rakouskem. Smlouva o celní unii nadále představuje hlavní právní základ pro přeshraniční obchod se zbožím mimo Evropský hospodářský prostor. Pro národní ekonomiku takového státu, jako je Lichtenštejsko, která je založená na znalostech, je ochrana duševního vlastnictví také nezbytným základem. Lichtenštejsko aktivně zohledňuje tuto potřebu v rámci členství uvedených výše (Ministry of Foreign Affairs 2012: 19).

Uzavření dohody o volném obchodu také přispívá k dosažení cílů zahraniční hospodářské politiky. Dohody o volném obchodu umožňují národním firmám přístup na zahraniční trhy. V současné době má Lichtenštejsko a ostatní partneři EFTA více než 23 dohod o volném obchodu s partnery mimo EU. Lichtenštejsko bude i nadále

rozšiřovat sítě dohod o volném obchodu, zejména se strategicky významnými partnery, jako je Indie (Ministry of Foreign Affairs 2012: 19).

Lichtenštejsko v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP)³

V roce 1995 vstoupilo Lichtenštejsko do organizace EHP. Před tímto vstupem bylo největším společníkem Lichtenštejska vždy Švýcarsko. Po vstupu Lichtenštejska do EHP ve Švýcarsku proběhlo referendum o vstupu do Evropského hospodářského prostoru, které však vstup odmítlo. Hned vyvstala otázka pro Lichtenštejsko, jak dodržovat zákony Evropského hospodářského prostoru a Smlouvy o celní unii najednou. Jako odpověď na otázku vznikl koncept „paralelního pohybu zboží“. Díky němu Lichtenštejsko mohlo patřit k dvěma ekonomickým oblastem najednou. Dle tohoto konceptu se může zboží pohybovat na území Lichtenštejska v souladu jak s předpisy EHP, tak i se Smlouvou o celní unii (Oleynik 2004: 157).

Při vstupu do Evropského hospodářského prostoru Lichtenštejsko přijalo celou řadu evropských zákonů z tzv. *acquis communautaire*. Tyto zákony však neovlivňují sektor finančních služeb, což umožňuje lichtenštejskému knížectví i nadále zachovávat výhodnou pozici mezinárodního finančního centra. Zákony z dohody EHP se netýkají: administrativní spolupráce v oblasti daní, harmonizace daňového systému, změn bankovních zákonů o zachování tajemství, zrušení absolutní politické neutrality Lichtenštejska, změn privilegovaných daní pro zahraniční společnosti. Z daných závazků s EHP jde vidět, že lichtenštejské finanční služby zůstaly bez úpravy a že Lichtenštejsko mělo možnost zachovat politickou neutralitu i nadále (Oleynik 2004: 204).

Dále se závazná ustanovení netýkají: společné zemědělské politiky a společné rybářské politiky, společné obchodní politiky, celní unie, společné zahraniční a bezpečnostní politiky, oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, hospodářské a měnové unie (Evropský parlament 2016).

³ Evropský hospodářský prostor vznikl v roce 1994. Smluvními stranami EHP jsou Norsko, Lichtenštejsko, Island a státy EU. Cílem Evropského hospodářského prostoru (EHP) je rozšířit vnitřní trh EU (Evropský parlament 2016).

*Lichtenštejnsko v rámci World Trade Organization (WTO)*⁴

Lichtenštejnsko vstoupilo do WTO 1. září 1995. Od svého vstupu až dosud nebylo knížectví zapojeno do žádné stížnosti, a to v žádné pozici (žalující, žalovaný ani jako třetí strana). Když to porovnáme například se Švýcarskem jako sousedem, tak vidíme, že Švýcarsko bylo zapojeno do sporů už patnáctkrát (4x jako žalující a 11x jako třetí strana). Jinak se Lichtenštejnsko zapojuje do WTO svými příspěvky. Třeba v květnu 2016 Lichtenštejnsko věnovalo 40.000 CHF (švýcarských franků) pro účast rozvojových zemí v obchodních jednáních (WTO 2017c).

3.2.2 Mezinárodní právo

Mezinárodní právo je souborem pravidel, které státy uznávají jako závazné a které pomáhají mikrostátům přežít. Mezinárodní právo upravuje vztahy mezi státy a mezinárodními organizacemi v několika oblastech, zejména v oblasti lidského práva, smluvního práva, mořského práva, mezinárodního trestného práva a mezinárodního humanitárního práva (Europa.eu 2016).

Ve všech oblastech mezinárodního práva najdeme tři faktory, které nejvíce ovlivňují mikrostáty. Jsou jimi: právo na sebeurčení, státní suverenita a práva jednotlivých mezinárodních organizací. Tyto oblasti umožňují vznik, udržení a přežití mikrostátů (Duursma 1996: 98).

Lichtenštejnské knížectví ratifikovalo Evropskou konvenci o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950. Nadále ratifikovalo Konvenci OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo degradujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984 a také Konvenci o zabránění a trestání zločinu v oblasti genocidy z roku 1948 (Duursma 2006: 95).

Lichtenštejnská ústava zaručuje výkon několika různých lidských práv. Nejdůležitější reforma ústavy v oblasti lidských práv byla provedena v roce 1984, kdy bylo ženám v Lichtenštejnsku zaručeno právo volit a být zvoleny. Byla provedena rovnost mužů a žen před zákonem. Tato reforma byla do ústavy přidána až v souvislosti s podepsáním dohody o EHP na počátku 90. let. Vláda vypracovala čtrnáct zákonů, které mají být přizpůsobeny novému principu rovnosti, mezi nimiž

⁴ WTO – Světová obchodní organizace, která byla založena 1 ledna v roce 1995. Je to jediný mezinárodní organ, který řeší globální obchod mezi státy (WTO 2017d).

jsou zákon o státní příslušnosti a právních předpisů týkajících se národní bezpečnosti (Duursma 2006: 95).

3.2.3 Členství v mezinárodních organizacích

Lichtenštejnsko je členem mnoha mezinárodních organizací.

Mezinárodní organizace	Datum přijetí
System OSN	
International Court of Justice in The Haag (ICJ)	29. března 1950
Universal Postal Union (UPU)	13. dubna 1962
International Telecommunication Union (ITU)	25. července 1963
United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)	30. prosince 1964
International Atomic Energy Agency (IAEA)	11. listopadu 1968
World Intellectual Property Organization (WIPO)	17. února 1972
United Nations (UN)	18. září 1990
United Nations Commission for Europe (ECE)	18. září 1990, konzultativní status od 3. dubna 1976
Evropa	
European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT)	13. září 1963
Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	1. srpna 1975
Council of Europe Development Bank	1. ledna 1976
Council of Europe (CE)	23. listopadu 1978
European Court for Human Rights (ECHR)	9. září 1982
European Patent Office (EPO)	1. dubna 1980

European Telecommunication Satellite Organization(EUTELSAT)	4. února 1987
European Free Trade Association (EFTA)	1. září 1991, speciální status od 3. května 1960
European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	28. března 1991
European Economic Area Agreement (EEA)	1. května 1995
European Conference of Ministers of Transport (ECMT)	2000
Ostatní mezinárodní organizace a instituce	
International Criminal Police Organization (INTERPOL)	1960
International Telecommunication Satellite Organization (INTELSAT)	20. srpna 1971
International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN)	1. ledna 1982
World Trade Organization (WTO)	1. září 1995
International Olympic Committee (IOC)	29. července 1935

(International Business Publications 2013: 100–102).

Mezinárodní organizace vystupují jako subjekty mezinárodního práva a jsou aktivní nejenom v regionálním, ale i v globálním měřítku. Všichni členové mezinárodní organizace jsou si rovni, mají stejná práva a povinnosti (Romancov 2006: 91–92). Z důvodu rovnosti členství v mezinárodních organizacích je pro mikrostáty nezbytné. Dané pravidlo zaručuje rovnost hlasu v organizaci bez ohledu na velikost státu, což je v případě mikrostátů naprosto ideální situace.

Lichtenštejnsko má status neutrality ještě z doby světových válek. Praktický výsledek neutrální politiky může být viděn v chování Lichtenštejnska v mezinárodních organizacích. Při hlasování nebo jednání v sestavě mezinárodní organizace typu OBSE, Rada Evropy či OSN Lichtenštejnsko nejedná podle určité politické ideologie

či bloku, ale podle toho, co považuje za vlastní zájem. Taková politika umožňuje státu nezanedbávat národní zájmy (Duursma 2006: 97).

Lichtenštejnsko jako člen OSN

Lichtenštejnsko předpokládalo, že se stane členem Organizace spojených národů mnohem dříve než se stalo. Cesta do OSN byla těžká. Problém byl v tom, že v tu dobu Spojené státy a Spojené království byly proti přijímání mnoha mikrostátů do OSN. Problémy, vyplývající z žádosti Lichtenštejnska do OSN, nebyly ani tolik na mezinárodní úrovni, jako na úrovni národní. Státu chyběla podpora národa. Vláda si nebyla jistá, že národ bude pro vstup Lichtenštejnska do OSN, takže na rozdíl od Švýcarska, které zahájilo referendum o vstupu do OSN v roce 1986 a zamítlo to, se rozhodla, že žádné referendum nebude. Vstup do organizace byl schválen jen parlamentem. Odpůrci vstupu upozorňovali hlavně na to, že členství v OSN pro ně nepředstavovalo žádný významný přínos. Pro zastánce však členství znamenalo zesílení nezávislosti země a suverenity za pomoci aktivní zahraniční politiky na mezinárodní úrovni, globální kooperace a mezinárodní solidarity, navázání diplomatických kontaktů prakticky se všemi státy světa bez vysokých nákladů a účast na řešení globálních problémů (environmentálních, zdravotních, potravinových atd.). Po mnohých jednáních byla nakonec žádost Lichtenštejnska schválena. Lichtenštejnsko se stalo členem OSN 18. září 1990 (Duursma 2006: 120–121).

Práce Lichtenštejnska na půdě Organizace spojených národů je zaměřena na definovaných prioritách v rámci zahraniční politiky, zejména na lidských právech, mezinárodních právech, prevenci kriminality a trestního soudnictví a humanitární pomoci (Ministry of Foreign Affairs 2012: 48).

V oblasti lidských práv je Lichtenštejnsko aktivní jak v rámci Rady pro lidská práva, která nahradila Komisi pro lidská práva v roce 2006, tak i ve třetím výboru Valného shromáždění. Důraz je kladen na programy, jako jsou například práva dětí a žen a také boj proti kriminalitě. V rámci třetího výboru Lichtenštejnsko sloužilo i jako předseda a jako místopředseda. Od vstupu do OSN Lichtenštejnsko hrálo aktivní a významnou roli ve vývoji mezinárodních smluv v oblasti lidských práv, zejména v odstranění všech forem diskriminace žen, právech osob se zdravotním postižením a právech dítěte. Pokud jde o institucionální otázky, Lichtenštejnsko bylo především

aktivní v reformě smluvního orgánu. Setkání, na kterých se řešila reforma, proběhla v roce 2004 a 2006 v Lichtenštejnsku. Lichtenštejnsko se také zúčastnilo jednání v New Yorku a Ženevě ohledně zřízení Rady pro lidská práva (Ministry of Foreign Affairs 2012: 48).

Lichtenštejnsko se v současné době připravuje přistoupit ke Konvenci OSN o právech osob se zdravotním postižením a Mezinárodní konvenci o ochraně všech osob před násilným zmizením (Ministry of Foreign Affairs 2012: 48).

Vzhledem k omezení lidských zdrojů a konkurenci v rámci své regionální skupiny (Skupina západní Evropy a dalších států) Lichtenštejnsko ještě nikdy nebylo členem Rady pro lidská práva nebo jejího předchůdce (Komise pro lidská práva). Kvůli silnému postavení pozorovatele se stát může jednoduše podílet na fungování Rady. Postavení pozorovatele umožňuje státu aktivně se účastnit jednání a zavádět návrhy o rezolucích Rady v oblasti lidských práv. Lichtenštejnsko například pomohlo při utváření výsledného dokumentu Ženevské konference proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a související netoleranci z roku 2009 (Ministry of Foreign Affairs 2012: 48–49).

V oblasti mezinárodního práva má Lichtenštejnsko silný profil v šestém výboru Valného shromáždění, kde také působí jako místopředseda. Jednou z oblastí zájmu Lichtenštejnska v posledních letech je zapojení do Mezinárodního trestního soudu (ICC). Velvyslanec Christian Wenaweser předsedal zvláštní pracovní skupině zločinu z důvodu agrese (SWGCA) a nakonec sloužil jako předseda Shromáždění smluvních stran. Vrcholem předsednictví byla Konference o revizi v Kampale v Ugandě. Byla to první mezinárodní konference, které předsedalo Lichtenštejnsko. Navíc Lichtenštejnsko již léta působí v oblasti týkající se právního řádu sankcí OSN a učinilo své příspěvky k přípravě setkání na vysoké úrovni v září 2012 (Ministry of Foreign Affairs 2012: 49).

V roce 2010 se Lichtenštejnsko také zúčastnilo dvanáctého kongresu OSN o prevenci kriminality a trestní spravedlnosti (Ministry of Foreign Affairs 2012: 49).

Velmi důležité bylo vytvoření Global Governance Group (3G), která se zabývá prací G20 a prosazuje konzultace G20 s ostatními členy OSN, což je důkazem spravedlivého a rovného zacházení se všemi státy v rámci organizace (Ministry of Foreign Affairs 2012: 50).

Z výše uvedených aktivit jde vidět, že Lichtenštejnsko není jen pasivním členem systému OSN. Naopak i přes své limity a přes nedostatek lidských zdrojů se snaží aktivně působit ve všech možných oblastech, zejména v oblastech svého zájmu. Kdybychom porovnali Lichtenštejnsko s větším státem, třeba se Spojenými státy, tak bychom zjistili, že aktivita Lichtenštejnska v rámci OSN je minimální. Nedostatek lidských zdrojů a malá velikost - to jsou problémy, kvůli kterým Lichtenštejnsko ještě nebylo a neplánuje být nestálým členem Rady bezpečnosti.

Lichtenštejnsko jako člen OSCE

Lichtenštejnsko vstoupilo do Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě 1. srpna roku 1975 (International Business Publications 2013: 101). OBSE má komplexní přístup k bezpečnosti, který zahrnuje politické-vojenské, lidské, ekonomické a environmentální aspekty. Organizace pokrývá širokou škálu otázek souvisejících s bezpečností, včetně kontroly zbraní, lidských práv, národnostních menšin, demokratizace atd. Všechny členské státy mají stejné postavení (OSCE 2017).

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) se sídlem ve Vídni byla založena v roce 1975 jako Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE). Lichtenštejnsko bylo spoluzakladatelem KBSE. Lichtenštejnské knížectví je členem OBSE od samotného počátku její existence (Ministry of Foreign Affairs 2012: 46).

Práce Lichtenštejnska v rámci OBSE je zaměřená na spolupráce se státy, které sdílejí stejné myšlenky s Lichtenštejnskem, zejména v oblasti lidských práv a právního státu, hladké fungování OBSE a plnění přijatých závazků všemi členskými státy. Kromě toho Lichtenštejnsko podporuje OBSE tím, že posílá své odborníky a dobrovolné příspěvky do projektových prací (Ministry of Foreign Affairs 2012: 46).

Důležitým nástrojem OBSE pro podporu demokracie jsou pozorovatelské volební mise, které jsou vedené Úřadem pro demokratické instituce a Lidská práva (ODIHR). V průběhu let si OBSE vybudovala vedoucí roli ve volebním pozorování a má jedinečné odborné znalosti. Před volbami do lichtenštejnského parlamentu v roce 2009 Lichtenštejnsko pozvalo ODIHR misi do svého knížectví. Uskutečnilo to kvůli závazkům Lichtenštejnska před OBSE. Mise poskytla některá doporučení, jak zlepšit

způsob voleb v Lichtenštejnsku. Lichtenštejnsko rovněž vyzvalo ODIHR ke sledování průběhu parlamentních voleb v roce 2013 (Ministry of Foreign Affairs 2012: 46).

V případě Lichtenštejnska, které není členem ani Evropské unie ani bezpečnostní aliance a má jen omezenou diplomatickou síť, OBSE bude i nadále jedinečnou příležitostí spolupracovat v otázkách bezpečnosti na evropském kontinentu (Ministry of Foreign Affairs 2012: 47).

Lichtenštejnsko jako člen Rady Evropy

Rada Evropy je evropskou organizací, která byla založena v roce 1949 (Council of Europe 2017b). Rada Evropy má 47 členů. Ze všech států Evropy není pouze Bělorusko členem organizace (Council of Europe 2017c).

Lichtenštejnsko bylo do organizace oficiálně přijato 23. listopadu 1978 (International Business Publications 2013: 101).

Hlavním cílem procesu, který Lichtenštejnsko podporuje od samého začátku, je posílit Radu Evropy jako politický orgán a jako inovační organizaci a zvýšit jeho význam pro více než 800 milionů občanů Evropy. K dosažení tohoto cíle byly obnoveny tematické priority Rady Evropy. Těmi jsou lidské práva, demokracie a právní stát. Po obnovení těchto priorit se staly rovněž prioritami zahraniční politiky Lichtenštejnska (Ministry of Foreign Affairs 2012: 42).

Druhým důležitým procesem, na kterém v posledních letech pracuje Rada Evropy, je reforma Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Lichtenštejnsko se již dlouho aktivně podílelo jak na politické, tak i na odborné úrovni v rámci reformy štrasburského soudu. Vrcholem této práce byla konference, která se konala v dubnu 2012 v Brightonu v Anglii. Na základě deklarace, která byla přijata na této konferenci a s ní související rezolucí ministerského zasedání, podepsané v květnu 2012, se realizace reformy v současné době připravuje (Ministry of Foreign Affairs 2012: 43).

3.3 Analýza zahraniční politiky Lichtenštejnska

3.3.1 Mezinárodní obchod

Ve své zahraniční politice v rámci mezinárodního obchodu se Lichtenštejnsko naučilo vypořádat se svými deficity. Lichtenštejnsko má takovou polohu, která mu zaručuje výhody v ekonomické oblasti. Jeho trh je docela malý, takže je záměřováno

na mezinárodní obchod. Lichtenštejnsko uzavřelo hospodářské smlouvy jak se Švýcarskem, tak s Evropskou unií prostřednictvím členství v EHP. Tohle pro Lichtenštejnsko přináší nesmírné výhody. I když jsou to dvě úplně různé strany, Lichtenštejnsko si dokázalo zachovat výhody ve svých hlavních oblastech dodržováním dříve podepsaných dohod se Švýcarskem a přitom propojit svůj trh s Evropskou unií a s velkým evropským trhem. Lichtenštejnsko také uzavřelo velký počet smluv o volném obchodu, což prospívá národním firmám. Kvůli těmto smlouvám mají firmy přístup na zahraniční trhy, což ještě víc prospívá mikrostatu.

3.3.2 Mezinárodní právo

Dálší strategií Lichtenštejnska je mezinárodní právo. Lichtenštejnsko ratifikovalo mnoho významných konvencí a úmluv. Mezinárodní právo pomáhá udržovat bezpečnost země bez ohledu na značný nedostatek kapacit.

3.3.3 Členství v mezinárodních organizacích

Přes potíže, kterými muselo Lichtenštejnsko projít, aby se zařadilo jako plnoprávný člen do OSN a jiných mezinárodních organizací, je v současné době členem mnoha mezinárodních organizací a téměř všech významných. Lichtenštejnsko vede docela aktivní zahraniční politiku v rámci mezinárodních organizací. Stát propaguje na mezinárodní scéně své cíle a zájmy. I když členství v mezinárodních organizacích bezpochybně přináší mnoho výhod, existují tady i některé nevýhody. Členství v mezinárodních organizacích vede k tomu, že se stát vzdává části své suverenity a je otevřený z hlediska hospodářské oblasti. To vše zvyšuje zranitelnost státu. Nicméně z hlediska Lichtenštejnska smíme předpokládat, že členství v mezinárodních organizacích mu přináší více výhod než nevýhod.

4. Zahraniční politika Andorry

4.1 Andorra obecně

Andorrské knížectví se nachází mezi Španělskem a Francií. Od roku 1278 do roku 1993 obyvatelé Andorry žili pod společnou vládou francouzských a španělských vůdců. Od roku 1607 a dodnes se společná vláda (spoluknížata) skládá z francouzské hlavy státu a urgelského biskupství. V roce 1993 byl feudální systém modifikován a byla zavedena ústava. Andorra zůstala knížectvím, ale vláda se proměnila na

parlamentní demokracii. (CIA 2016a). Andorra je sedmnáctým nejmenším státem na světě (CIA 2016b). Území Andorry má rozlohu 468 km² (CIA 2016a) a má 85,660 tisíc (CIA 2016a) obyvatel. Knížectví je rozděleno na 7 farností – Andorra la Vella, Canillo, Encamp, Escaldes-Engordany, La Massana, Ordino, Sant Julia de Loria. Obyvatelé se hlásí nejčastěji k andorrské (49 %), španělské (24,6 %), portugalské (14,3 %) a francouzské (3,9 %) národnosti. Hlavním městem je Andorra la Vella. Úředním jazykem je katalánština. Taky se v Andorském knížectví mluví ve francouzštině a portugalštině (CIA 2016a).

Spoluknížata jsou, na základě tradice Andorry a podle ústavy, hlavou státu a jeho nejvyššími reprezentanty. Ústava je v platnosti od roku 1993 (CIA 2016a). Držitelem zákonodárné moci je v Andorrském knížectví jednokomorový parlament nesoucí název Generální rada. Je to jednokomorový parlament, ve kterém jsou zastoupeni jak občané, tak i farnosti. Parlament má 28 členů volených na 4 roky smíšeným volebním systémem (Concell General nedatováno). Nejbližší volby budou v roce 2019 v důsledku toho, že poslední volby proběhly 1. března 2015. Vítězem se stala středo-pravá strana Demokraté pro Andorru (DA), která vládla i v předchozím období (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a).

Funkci hlavy státu vykonávají Francie a Španělsko, tedy francouzský prezident a španělský biskup La Seu d'Urgell. Obě hlavy státu mají stejný podíl na moci (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a). Předsedou vlády je od roku 2011 Antoni Martí Petit (Govern d'Andorra 2017b).

Andorra je od svého počátku zemědělským státem. Dnes jsou cesovní ruch, obchod, služby nejdůležitějším odvětvím ekonomiky (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a).

Andorrské knížectví je členem Evropské unie v oblasti průmyslově vyráběného zboží a není členem EU v oblasti zemědělských produktů (CIA 2016a).

4.2 Strategie zahraniční politiky

4.2.1 Mezinárodní obchod

I když je Andorra tradičně zemědělským státem, v poslední době nejvíc HDP tvoří sektor služeb. Turistika, finanční a bankovní služby a obchod tvoří 80 % HDP, na

průmysl připadá 12 % HDP a na zemědělství jen 8 % HDP (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a).

Sektor	Podíl na HDP ⁵
Zemědělství	0,6
Průmysl (včetně výroby a distribuce energie)	5,2
Stavebnictví	5,8
Obchod	15,8
Hoteliérství	7,7
Doprava, skladování a komunikace	5,8
Finanční služby	23,2
Realitní a podnikové služby	16,1
Veřejná správa, školství a zdravotnictví	13,9
Ostatní aktivity	5,8

(Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a).

Bezcelní status, zimní a letní lázně přitahují přibližně 9 milionů turistů každý rok. Bankovní sektor Andorry má status daňového útočiště. Andorrské knížectví musí dovážet většinu potravin ze zahraničí kvůli tomu, že má problémy v zemědělském sektoru. Dané problémy pocházejí z toho, že Andorra má k dispozici jenom 2 % orné půdy. Chov hospodářských zvířat zahrnuje chov ovcí, skotu, koz a koní, zatímco výrobní sektor v zemi se skládá hlavně z cigaret, doutníků a nábytků (CountryWatch 2017: 76).

Andorra je od svého vzniku silně závislá na Španělsku. Kvůli tomu se hospodářská krize ve Španělsku negativně projevila na růstu andorrské ekonomiky. Jakmile se zlepšila ekonomika Španělska, zlepšila se i ekonomika Andorry. Třeba v roce 2015, po skončení krize, ekonomika Andorry začala růst výraznějším tempem. Na rozdíl od toho inflace se spíše zhoršila. V otázce nezaměstnanosti se Andorrské knížectví nepotýká s problémy. Počet nezaměstnaných v roce 2015 činil pouze 1 % od celkového obyvatelstva (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a).

⁵ Údaje v procentech jsou platné k 18.04.2016 (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno a).

Andorra nikdy neměla svoji měnu. Předtím knížectví používalo měnu sousedů – buď francouzský frank, nebo španělskou pesetu. Jenže v roce 1999 byly dané měny nahrazeny eurem. V roce 2011 Andorrská vláda podepsala měnovou dohodu s Evropskou unií, což oficiálně povoluje používání eura a vydávání euromincí Andorrou. Daná měnová unie však neposkytuje Andorských bankám přímý přístup k finančním zdrojům Evropské centrální banky. Obyvatelstvo Andorry podporuje vládní reformy a věří, že země musí do jisté míry začlenit do Evropské unie, aby mohl stát i nadále využívat svůj blahobyť (CountryWatch 2017: 76).

V červenci 2012 vláda schválila nový zákon o zahraničních investicích, umožňující investovat do zahraničního kapitálu. V červnu 2013 Andorská vláda představila plány na zavedení daně z příjmu fyzických osob. Tento krok byl reakcí na tlak od evropských sousedů v otázce bojů proti daňovým únikům. Ministři financí EU se dohodli na zahájení jednání s Andorrou – spolu se Švýcarskem, Lichtenštejnskem, Monakem a San Marinem – ohledně výměny informací o bankovním účtu. V dubnu 2016 byla poprvé v historii země zavedena daň z příjmu. Jedná se o nižší částku než v mnoha zemích EU, ale jednalo se o velmi důležitý krok (CountryWatch 2017: 76–77).

4.2.2 Mezinárodní právo

Andorrské knížectví ratifikovalo Evropskou konvenci o ochraně lidských práv z roku 1950. Konvence byla ratifikovaná až v roce 1996. V roce 1997 Andorra ratifikovala Konvenci OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo degradujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984 (Parliamentary Assembly 2006: 130–131).

Podle zprávy Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI), která byla přijata 6. prosince 2016, se Andorrské knížectví velmi polepšilo v otázkách rasismu a netoleranci na rozdíl od minulých let. Andorrské úřady učinily rozsáhlé legislativní revize trestního zákoníku v souladu s doporučeními ECRI. V současnosti se připravuje návrh o rovnosti pohlaví a boje proti diskriminaci. Pokud jde o prevenci rasistických a homo/transfobních předsudků a stereotypů, vyvinula Andorra mimořádně pokročilý vzdělávací program v rámci svých vzdělávacích systémů. Pro soudce, státní zástupce, právníky a úředníky budou zahájena různá školení ohledně lidských práv a boje proti diskriminaci s cílem zvýšit jejich povědomí o rasismu a nesnášenlivosti. Nadále byla

přijata opatření, aby i široká veřejnost získala co nejvíce informací o dané oblasti (Council of Europe 2017a: 9).

4.2.3 Členství v mezinárodních organizacích

Andorra je členem mnoha mezinárodních organizací.

Mezinárodní organizace	Datum přijetí
System OSN	
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)	20. října 1950
United Nations World Tourism Organization (UNWTO)	1995
International Telecommunication Union (ITU)	12. listopadu 1993
International Criminal Court (ICC)	2002
World Health Organization (WHO)	11. listopadu 1968
World Intellectual Property Organization (WIPO)	1997
United Nations (UN)	28. července 1993
International Civil Aviation Organization (ICAO)	2001
Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)	17. listopadu 2007
Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)	29. března 2003
Evropa	
Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	1996
Council of Europe (CE)	10. listopadu 1994
European Telecommunication Satellite Organization (EUTELSAT)	2. prosince 1994
Ostatní mezinárodní organizace a instituce	

International Criminal Police Organization (INTERPOL)	1987
Preparatory Commission for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization (CTBTO)	2006
World Trade Organization (WTO)	status pozorovatele od r. 1997
World Customs Organization (WCO)	3. září 1998
Organisation internationale de la Francophonie (OIF)	2004
Secretaría General Iberoamericana (SEGIB)	2007
International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)	4. června 1998
International Committee of the Red Cross (ICRC)	1994
World Organization for Animal Health (OIE)	1997
Bureau International des Expositions (BIE)	3. prosince 2004

(Govern d'Andorra 2017a).

Od roku 1993, kdy byla podepsaná ústava, Andorra ratifikovala přibližně 150 mnohostranných úmluv a je členem 22 mezinárodních organizací (Govern d'Andorra 2017c).

5. Zahraniční politika San Marina

5.1 San Marino obecně

San Marino je třetí nejmenší stát v Evropě a je považován za nejstarší republiku. Tento stát se rozkládá na 61,2 km² (CIA 2016e) a má 33,285 (CIA 2016e) tisíc obyvatel. Oficiálním jazykem je italština. Občané se hlásí k římskokatolické církvi (CIA 2016e).

Za zakladatele této země je považován kameník Marinus, který do této země přišel 3. září 301. Tento den je považován za vznik San Marina. Marinus utíkal před pronásledováním císaře Diokleciána. Při svém útěku se usadil na hoře Monte Titano a vybudoval kostel sv. Petra a kolem něho založil malou obec. Hora Monte Titano byla majetkem patricijky Felicie. Říká se, že za to, že Marinus vyléčil syna Felicii, mu posléze darovala celé území (Kořínek 2003: 87).

Později Marinus vybudoval klášter. První zmínku o něm je možné najít v listině Placito Feretrano. Tento spis je uložen ve Státním archivu a obsahuje principy, kterými se mají občané San Marina řídit. Tyto principy, s menšími úpravami, jsou platné do dnešních dnů a určují státní strukturu San Marina. Další důležitou písemností je bula od papeže Honora II. z roku 1126, v níž je uznána nezávislost a politická samostatnost státu. Následně byla roku 1263 vyhlášena první ústava. Později byla několikrát upravována až do podoby z roku 1600, která platí dodnes (Kořínek 2003: 87–88).

Po sjednocení Itálie v roce 1861 zůstalo, San Marino jediným samostatným státem z mnoha dřívějších států Apeninského poloostrova. V roce 1862 byla mezi San Marinem a Itálií podepsána přátelská smlouva. Byla podepsána dohoda o ekonomických vztazích. San Marino se v této smlouvě vzdalo práva razit své mince, vzdalo se monopolu na tabák a také práva uplatňovat clo na italské zboží. Tato dohoda nadále zaručovala, že San Marino bude každý rok dostávat kompenzační poplatek od Itálie (Pečnikov 1986: 112). Tak podepsáním dohody z roku 1862 dochází k vytvoření celní a měnové unie mezi San Marinem a Itálií (Kořínek 2003: 89).

Velmi zajímavou a velice anarchickou státní institucí je Arengo. Ve středověku to byl nejvyšší státní orgán, který tvořily hlavy rodin. V 15. století Arengo předala svou moc Velké generální radě (Pečnikov 1986: 114). V roce 1906 tato instituce převzala některá práva zpět. Arengo se svolává dvakrát ročně. Jeho prostřednictvím mohou občané předkládat návrhy veřejného zájmu, které musí být projednány během následujících šesti měsíců (Kořínek 2003: 89). Podle občanů San Marina je Arengo garancí demokratické a republikánské struktury státu (Pečnikov 1986: 114).

Bez ohledu na to, že země je malá, v parlamentu má zastoupení šest politických stran (Kořínek 2003: 89).

Zákonodárnou moc má Velká generální rada, jež se skládá z 60 členů, kteří jsou voleni na 5 let. Radě náleží různé funkce jako vydávání zákonů, schvalování rozpočtu, ratifikace smluv, jmenování diplomatů a státních úředníků. Dále Rada volí kapitány-regenty, Státní kongres a Radu dvanácti. Kapitáni-regenti jsou hlavami státu. Jsou voleni každého půl roku – 1. dubna a 1. října. Jejich cílem je řídit Velkou generální radu, Státní kongres (Malou radu) a také Radu dvanácti. Vždy vystupují společně a jejich rozhodnutí musí být jednohlasné. Kapitáni-regenti mohou být znovu zvoleni po třech letech od konce jejich mandátu (Kořínek 2003: 89–90).

Státní kongres (neboli Malá rada) reprezentuje výkonnou moc. Skládá se z deseti ministrů. Tři z nich se nazývají tajemníky (zahraničí, vnitro a finance) a ostatní mají titul poslance (Kořínek 2003: 90).

Rada dvanácti reprezentuje funkci nejvyššího soudu a její funkční období trvá 5 let. Rada se zabývá trestním právem. Soudci a policisté v zájmu nestrannosti jsou Italové (Pečnikov 1986: 115).

San Marino je neutrální stát. Z tohoto důvodu v něm není zavedena všeobecná branná povinnost. Přesto má San Marino dobrovolné vojenské útvary (Kořínek 2003: 90).

Zajímavou poznámkou je, že i přes to, že velká část státních příslušníků tohoto národa žije mimo území republiky, například v Itálii nebo USA, tak nikdo z nich neztrácí volební právo a většina z nich přijíždí do republiky volit. Lidé to dělají proto, aby prokázali sounáležitost ke své vlasti (Kořínek 2003: 90).

5.2 Strategie zahraniční politiky

5.2.1 Mezinárodní obchod

Turistický průmysl, jehož rozvoj začal v polovině padesátých let, je hlavním příjmem San Marina. Do rozvoje turistiky republika byla poměrně chudým státem a hlavní obživou obyvatel bylo zemědělství. Dnes už nemá zemědělství takový význam jako dřív. Lidé, kteří jsou zaměstnáni v agrárním sektoru, tvoří jenom 2 % od celkového praceschopného obyvatelstva. Pěstuje se obilí, olivy, vinná réva a také se chová skot a vepř. Jedinými nerostnými surovinami, které se těží na území San Marina, je kámen a cement. Ostatní suroviny, palivo, elektrická energie a spotřební zboží, je dováženo ze zahraničí. San Marino exportuje víno, vlnu, keramiku a nábytek

(Kořínek 2003: 91). Výrobní a finanční sektory představují více než polovinu HDP San Marina (CIA 2017e). Sektor průmyslu tvoří 38 % HDP a finanční sektor tvoří 19 % HDP (CountryWatch 2015: 59). Životní úroveň je srovnatelný s nejbohatšími italskými regiony (CIA 2017e).

Bankovní systém San Marina odpovídá evropským standardům. Patří do něj 12 bank, z nich 50 jsou finančními společnostmi a dalších 30 jsou zprostředkovatelskými pojišťovacími brokery (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedatováno b). I když euro je oficiální měnou San Marina, stát nepatří do eurozóny. Banky San Marina nemají přístup k likviditě eurosystému a mají pouze nepřímý přístup do platebního systému Evropské unie prostřednictvím italských bank. To vede k tomu, že San Marino má omezenou schopnost reagovat na systémové likviditové šoky (CountryWatch 2015: 59).

V září 2009 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) odstranila San Marino ze seznamu daňových rájů. Následně v roce 2010 San Marino podepsalo dohody o výměně informací v daňových záležitostech (Tax Information Exchange Agreements) s většinou významných zemí (CountryWatch 2015: 59), jako například s Kanadou, Spojeným královstvím, Finskem, Nizozemskem atd. (OECD 2016).

5.2.2 Mezinárodní právo

San Marino ratifikovalo Evropskou konvenci o ochraně lidských práv z roku 1950. Konvence byla ratifikovaná 22. března 1989. Začátkem dalšího roku (31. ledna 1990) San Marino ratifikovalo Konvenci OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo degradujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984. Konvence vstoupila v platnost až za tři měsíce – 1. května 1990. V roce 1996 byla ratifikovaná rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin z roku 1995. Úmluva vstoupila v platnost v roce 1998 (Parliamentary Assembly 2008: 73–74). San Marino ratifikovalo Úmluvu o právech dítěte ze dne 25. listopadu 1991 a je také smluvní stranou Úmluvy Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním, také známý jako „Úmluva Lanzarote“ (Special Representative of the Secretary – General on Violence against Children 2011).

Od zveřejnění třetí zprávy Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) v roce 2008 San Marino učinilo řadu činností, aby dosáhlo pokroku. Podle zprávy

ECRI z roku 2013 San Marino přijalo nový zákon o občanství. Tento zákon vede k tomu, že proces získání občanství je méně obtížný než dříve. Byl přijat zákon, který mění trestní zákoník. Do trestního zákoníku byly přidány předpisy proti diskriminaci na základě rasových, etnických, náboženských a sexuálních orientací. Nadále byla přijata řada legislativních a regulačních opatření ke zlepšení situace žen ze střední a východní Evropy, které přicházejí do San Marina pracovat jako soukromé pečovatelky (Council of Europe 2013: 7).

5.2.3 Členství v mezinárodních organizacích

San Marino je členem mnoha mezinárodních organizací.

Mezinárodní organizace	Datum přijetí
Systém OSN	
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)	12. listopadu 1974
United Nations World Tourism Organization (UNWTO)	1975
International Telecommunication Union (ITU)	25. března 1977
International Criminal Court (ICC)	2001
World Intellectual Property Organization (WIPO)	1991
United Nations (UN)	2. března 1992
International Organization for Migration (IOM)	1992
International Maritime Organization (IMO)	2002
International Monetary Fund (IMF)	23. září 1992
International Labour Organization (ILO)	18. června 1982
International Civil Aviation Organization (ICAO)	1988
Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)	12. listopadu 1999

International Atomic Energy Agency (IAEA)	2013
International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)	21. září 2000
Universal Postal Union (UPU)	1. července 1915
Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)	9. ledna 2000
Evropa	
Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	25. června 1973
Council of Europe (CE)	16. listopadu 1988
Ostatní mezinárodní organizace a instituce	
International Criminal Police Organization (INTERPOL)	22. září 2006

(CIA 2016e).

Nadále je San Marino členem Mezinárodní federace společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC)⁶, Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD)⁷, Mezinárodní rady pro čistou dopravu (ICCT)⁸, Mezinárodního olympijského výboru (IOC)⁹, Meziparlamentní unii (IPU)¹⁰, Mezinárodní odborové konfederaci (ITUC)¹¹, Latinskoamerického integračního sdružení (LAIA)¹², Latinského svazu¹³, Světové zdravotnické organizaci (WHO)¹⁴. San Marino je taky de facto členem Schengenské úmluvy¹⁵ (CIA 2016e).

⁶ International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies

⁷ International Bank for Reconstruction and Development

⁸ International Council on Clean Transportation

⁹ International Olympic Committee

¹⁰ Inter-Parliamentary Union

¹¹ International Trade Union Confederation

¹² Latin American Integration Association

¹³ Latin Union

¹⁴ World Health Organization

¹⁵ Schengen Convention

6. Zahraniční politika Monaka

6.1 Monako obecně

Monako je druhý nejmenší nezávislý stát na světě (po Svatým stolcem). Jeho rozloha činí jenom 2 km² (CIA 2016d). Na takové malé rozloze bydlí 30,581 (CIA 2016d) tisíc lidí. Monako je nejhustěji osídlenou zemí na světě. Knížectví je rozděleno do čtyř (městských) čtvrtí: Fontvieille, La Condamine, Monaco-Ville, Monte-Carlo. Moneghetti, která je částí La Condamine, je někdy nazývána pátou čtvrtí Monaka. Oficiálním jazykem je francouzština. Přesto je zde rozšířena i angličtina s italštinou a také původní monacký jazyk (CIA 2016d).

Území dnešního Monaka bylo osídleno ještě před Kristem. Ještě za dobu Římanů mělo Monako velmi důležitou strategickou polohu. Procházela tady via Julia, dopravní tepna, která spojovala Řím s provinciemi Germánií, Gálií, Hispánií i Británií. Roku 1162 bylo celé území Ligurského pobřeží darováno německým císařem Fridrichem I. Barbarossou Janovské republice. Za tohle republika slíbila svou podporu při jeho územních nárocích (Kořínek 2003: 97–98).

V červnu roku 1215 janovský konzul Foulques de Castello pokládá základní kámen pevnosti. Dnes se na tomhle místě nachází knížecí palác. Tímto se začínají moderní dějiny budoucího Monaka. Ve 13. století ovládly Itálii spory mezi Guelfy a Ghibelliny. Původně Monaku vládl rod Grimaldiů. Dlouho udržet pevnost ve svých rukou se mu nepodařilo. Znovu se začínají spory mezi rody. Dobít zpět Monako se podařilo až Karlovi I. Grimaldioví. Karel I. Grimaldi je považován za zakladatele dnešního Monaka. Monacká nezávislost z roku 1489 byla uznána francouzským králem Karlem III. a savojským vévodou. V roce 1512 francouzský král Ludvík XII potvrzuje tuto nezávislost tím, že vydává dekret, který potvrzoval jak samostatnost Monaka, tak i trvalé spojení mezi Monakem i Francií. Za vlády knížete Augustina dochází k narušení tohoto spojení. Příčinou narušení přátelských vztahů bylo to, že biskup Augustin nenalezl podporu u francouzského krále Františka I. Tak vzniká španělský protektorát nad Monakem. Až v roce 1641 došlo k opětovanému sblížení Monaka s francouzskou korunou, kdy král Ludvík XIII. podepsal dekret. Tento dekret uznává samostatnost a nezávislost knížectví, potvrzuje zachování jeho práv a privilegií

a potvrzuje, že Monaku bude poskytnuta přátelská ochrana ze strany Francie (Kořínek 2003: 98–100).

V roce 1848 k vládě přichází Karel III. Ten založil kasino pod vedením akciové Společnosti mořských lázní. Kasino mělo přilákat bohaté turisty z celého světa. Ze začátku byly neúspěchy, ale poté, co byly kolem kasina postaveny hotely, se všechno změnilo. Úspěchy se zvýšily, když byla dostavěna železniční trať, která procházela přes celé knížectví. Tahle část s luxusními hotely, domy a kasiny byla pojmenována po vládnoucím knížeti Monte Carlo (Karlova hora) (Kořínek 2003: 102).

Během vlády knížete Alberta I. byla 5. ledna 1911 (Kořínek 2003: 103) zavedena první ústava. Od roku 1911 se Monako stává konstituční monarchií. Ústava z roku 1911 musela omezit moc knížete tím, že bude vytvořena Národní vláda, která bude mít funkce parlamentu. Nový kníže Rainier III. vydal v roce 1962 novou ústavu. Tato ústava omezila moc knížete ještě víc, hlavně podle ní kníže neměl možnost zásahů do ústavních článků bez souhlasu 2/3 Národní rady (Pečnikov 1989: 134–135).

Monako je dědičná konstituční monarchie. Stát je pod protektorátem Francie (Pečnikov 1989: 136). Hlavou státu je kníže. Trůn je dědičný v přímé rodové linii a mužští potomci mají přednost. V případě, že přímý potomek není, nárok na trůn může mít i adoptivní potomek. Úkolem monackého knížete je reprezentovat Monako na zahraniční scéně, podepisovat a ratifikovat mezinárodní smlouvy a dohody. Při rozhodování má kníže k dispozici Korunní radu a Státní výbor (Kořínek 2003: 104).

Korunní rada řeší vnitřní i vnější politické otázky. Skládá se z předsedy, třech členů, jmenovaných knížetem, a tři členy, kteří jsou voleni Národní radou (Kořínek 2003: 104).

Státní výbor se skládá ze dvanácti členů, jmenovaných knížetem. Na žádost kníže výbor se vyjadřuje k návrhům zákonů (Kořínek 2003: 104).

Zákonodárnou moc představuje Národní rada. Skládá se z osmnácti členů volených na pět let v přímých všeobecných volbách. Národní rada schvaluje státní rozpočet (Kořínek 2003: 104).

Výkonnou moc představuje Vládní rada, kterou zastupují čtyři členové. Vládní rada je vedená a jmenovaná knížetem. V čele rady stojí Státní ministr. Jednotliví ministři jsou odpovědní knížeti a mají na starosti finance, ekonomiku, vnitřní záležitosti, veřejné práce a sociální oblast (Kořínek 2003: 104).

Nejvyšším představitelem jurisdikce je kníže, který jmenuje soudce. Hlavní instancí je Nejvyšší soud. Zatím sleduje soud 1. instance, odvolací soud, revizní soud a trestní soud (Kořínek 2003: 104).

Francie je garantem obrany monackého knížectví, na oplátku je monacký kníže povinen podporovat francouzské zájmy při svých jednáních (Kořínek 2003: 105).

6.2 Strategie zahraniční politiky

6.2.1 Mezinárodní obchod

Průmyslové výroby, turistika, terciární sféry a obchod tvoří ekonomiku státu. Průmyslové výroby nebyly známy do našeho století a až začátkem tohoto století se začaly rozvíjet. Posledních dvacet let přineslo růst této oblasti. Tento růst byl způsoben rozmachem čtvrti Fontvieille. Monacký průmysl je zaměřen na odvětví jako výroba léků, kosmetiky, elektroniky a plastů. Tyto oblasti nezabírají hodně místa, což je velmi důležité vzhledem k rozloze města. Stát dbá, aby jeho průmysl neznečišťoval životní prostředí. Průmysl činí 13 % HDP (Kořínek 2003: 105).

Další důležitou oblastí je turistika. Monako je turistické město. Na jeho území se nachází přes 2500 tisíc hotelových pokojů, ze kterých většina jsou čtyřhvězdičkové. Turistika je rozdělena na individuální turistiku a obchodní turistiku. Individuální turistika je v podstatě sezonní. Individuální turistika je podporována obchodní. Ta zajišťuje obsazenost hotelů během celého roku. Turistika tvoří 16 % HDP. Největším přínosem příjmu je však terciární sféra. Terciární sféra zahrnuje v sobě bankovníctví, pojišťovnictví, poradenské či zprostředkovatelské služby. Tato sféra tvoří 50 % HDP. Obchodní sféra tvoří 21 % HDP. Monako je považováno za jeden z nejbohatších států světa. Občanům je poskytována kvalitní sociální a zdravotní péče, nezaměstnanost je tady minimální. Mnoha pracovních míst se obsadili cizinci. V Monaku je tolik pracovních míst, že jejich počet se prakticky rovná počtu obyvatel (Kořínek 2003: 105).

Monako má celní a měnovou unii s Francií. V roce 2002 bylo v Monaku zavedeno euro. Před tím monacké knížectví používalo francouzský frank a také mělo povolení razit své vlastní mince, které měly stejnou hodnotu jako francouzské (Kořínek 2003: 105).

Dalším důležitým příjmem je prodej poštovních známek, které jsou vyráběné v Monaku. Zrovna prodej známek je považován za jeden z nejdůležitějších příjmů státu (Kořínek 2003: 105).

Monacké knížectví je považováno za daňový ráj. Ještě od minulého století tam nebyla potřeba platit daně. Až v roce 1963 Monako uzavřelo smlouvu s Francií, podle které Francouzi, kteří začali bydlet v Monaku po roce 1957, museli platit daně v plné výši Francii. Firmy provádějící své obchody a firemní záležitosti více než z jedné čtvrtiny mimo území Monaka, mají povinnost platit daně. Ostatní firmy a fyzické osoby nemusí platit daně. Jsou od toho osvobozeny (Kořínek 2003: 105).

Zemědělství v Monaku ne existuje, protože celá půda státu je zastavěna (Kořínek 2003: 105).

I když Monako není členem Evropské unie, jeho ekonomika je úzce spojena s ekonomickým systémem EU prostřednictvím celní unie s Francií a přijetí eura jako oficiální měny (CountryWatch 2016: 74).

V dubnu 2014 bylo rozhodnuto, že po bitvě, která trvala 50 let, francouzští občané, kteří se narodili v Monaku, už nemusí platit daně z monackého příjmu. Také v dubnu 2014 francouzský miliardář Xavier Niel získal většinový podíl v největší telekomunikační společnosti Monaka. Monako Telecom, která je zčásti vlastněna knížectvím, je hlavním poskytovatelem mobilních a pevných linek, širokopásmových a placených televizních služeb. V srpnu 2014 Monako zažilo luxusní-boom bytové výstavby, který zahrnoval nejdražší ateliérové byty na světě. V květnu 2015 CNN Money hlásilo, že v Monaku bydlí 38.000 tisíc lidí, kde každý třetí je milionář. V roce 2016 měla země také nejvyšší HDP na světě (CountryWatch 2016: 74–75).

6.2.2 Mezinárodní právo

Monako se zavázalo, že ratifikuje Evropskou konvenci o ochraně lidských práv z roku 1950, konvenci OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo degradujícímu zacházení nebo trestání, Evropskou úmluvu o vzájemné pomoci v trestních věcech z roku 1984, Evropskou úmluvu o potlačování terorismu. Do dneška žádná z těchto důležitých konvencí nebyla ratifikovaná. V otázce Evropské konvence o ochraně lidských práv Monacké knížectví ratifikovalo jenom protokoly 1, 4, 6, 7 a 13 (Parliamentary Assembly 2004: 155). Monako ratifikovalo takové konvence a úmluvy jako: Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, Druhý

protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954, Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů z roku 2005 (UNESCO 2017).

Ve své zprávě z roku 2016 Evropská komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) potvrdila, že se Monako polepšilo od minulých let v různých otázkách. V listopadu 2013 Monako schválilo ratifikaci Úmluvy o počítačové kriminalitě. Byla přijata řada opatření s cílem usnadnit přijímání cizinců, včetně vytvoření plánu příjmu a specializovaných struktur. A návrh zákona ohledně heterosexuálních a homosexuálních párů byl představen v roce 2013 (Council of Europe 2016: 9).

6.2.3 Členství v mezinárodních organizacích

Monako je členem mnoha mezinárodních organizací.

Mezinárodní organizace	Datum přijetí
System OSN	
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)	12. listopadu 1974
United Nations World Tourism Organization (UNWTO)	1. ledna 2001
World Health Organization (WHO)	8. července 1948
International Telecommunication Union (ITU)	1. července 1908
International Atomic Energy Agency (IAEA)	12. října 1957
World Intellectual Property Organization (WIPO)	3. března 1975
United Nations (UN)	28. května 1993
Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)	1. června 1995
International Maritime Organization (IMO)	22. prosince 1989
International Civil Aviation Organization (ICAO)	6. února 1980

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)	2. listopadu 2001
World Meteorological Organisation (WMO)	9. května 1996
Preparatory Commission for the Nuclear-Test-Ban Treaty Organisation (CTBTO)	18. prosince 1998
Universal Postal Union (UPU)	19. září 1955
Evropa	
Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	1972
European Organisation of Supreme Audit Institutions (EUROSAI)	1. září 1985
Council of Europe (CE)	5. října 2004
European Organisation for the Safety of Air Navigation (EUROCONTROL)	1. prosince 1997
European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT)	13. září 1963
Ostatní mezinárodní organizace a instituce	
International Criminal Police Organization (INTERPOL)	1956
International Exhibitions Bureau (BIE)	29. dubna 1958
Latin Union	6. srpna 1984
International Organisation of La Francophonie (OIF)	1970
International Olive Council (IOC)	10. července 2011

(Gouvernement Princier 2017b; Gouvernement Princier 2017a).

7. Analýza zahraniční politiky Andorry, San Marina a Monaka

7.1 Mezinárodní obchod

Z výše napsáných kapitol je vidno, že žádný z těchto tří států neprovádí aktivní zahraniční politiku v otázce mezinárodního obchodu. Ani Andorra, ani Monako a ani San Marino nejsou členy hlavních mezinárodních organizací jako Světová obchodní organizace (WTO) a Evropský hospodářský prostor (EHP). Jenom Andorra má status pozorovatele v WTO. Vzniká otázka, proč do těchto organizací tyto státy nevstoupily.

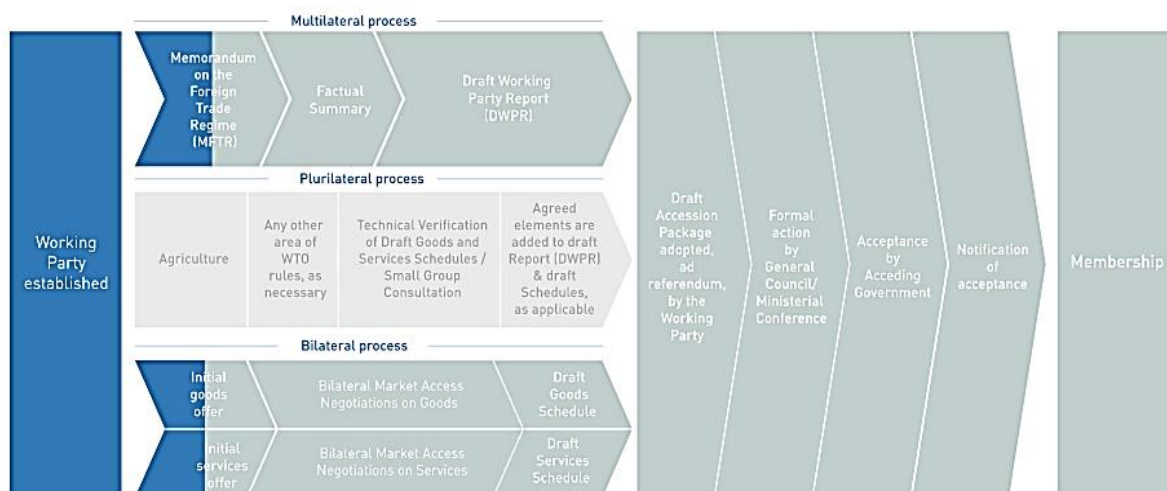
Evropský parlament vznesl tuto otázku na debaty. Členy parlamentu nemají nic proti tomu, aby Andorra, San Marino a Monako byly součástí Evropského hospodářského prostoru. Možný vliv na EU při účasti těchto států na vnitřním trhu je v rámci analýzy. Nicméně vzhledem k malé velikosti populace je pravděpodobné, že bude minimální. Andorra, San Marino a Monako mají sotva 150 000 tisíc obyvatel dohromady. Jsou natolik malé, že jsou zapomenuty ve vnější politice Evropské unie, i když jsou nedílnou součástí evropského území. Zejména Andorra, která je klíčovým partnerem pro ekonomický a kulturní rozvoj Pyrenejí. Kdyby se Andorra, Monako a San Marino prohloubily své vztahy s Evropskou unií, znamenalo by to prohloubení přirozených vazeb mezi evropskými rodinými státy. Z právního hlediska se tyto státy mohou stát součástí EHP buď prostřednictvím členství v Evropské unii, což je velmi dlouhodobý cíl, nebo prostřednictvím EFTA. Do dneška ani jedna z těchto malých zemí neposlala žádnou žádost o členství v EU nebo EFTA. Z čehož vyplývá, že se státy ani nesnaží stát součástí Evropského hospodářského prostoru. I když státy pokračují ve snaze posílit své vztahy s Evropskou unií, tak existují různé překážky. Občané těchto mikrostátů stále nejsou schopni studovat, pracovat a volně se usadit v členských státech Evropské unie. Stejně jako jejich společnosti nemohou svobodně vyvážet své zboží a služby do celé Evropské unie a naopak. Horší je, že jejich studenti nemohou mít prospěch z programu Erasmus, kde dokonce i neevropští studenti mají výhody. Bez ohledu na takové překážky Evropský parlament bude i nadále hledat cesty a vytvářet podmínky pro posílení vztahů mezi parlamentem a těmito třemi mikrostáty. Zatím Evropský parlament neočekává vstup těchto mikrostátů do EHP (European Parliament 2013).

Se světovou obchodní organizací je spojena jenom Andorra, která má v rámci WTO status pozorovatele. Ani Monako a ani San Marino nejsou členy WTO, nemají status pozorovatele a nemají o to ani zájem. Stát může mít status pozorovatele po dobu pěti let. To mu dává čas dozvědět se více o WTO, zapojit se do jejich zasedání a získat technickou pomoc. Na oplátku musí stát přispívat do WTO (Amadeo 2016). Zajímavé je, že Andorra má status pozorovatele ve WTO ještě od roku 1997, což znamená, že pět let už dávno uběhlo, ale stát do dneška není členem organizace.

Na stránkách Světové obchodní organizace je možné zjistit, jaké kroky zbyvají státu, aby změnil status pozorovatele na status člena organizace (WTO 2017d). Lze vidět, že stát potřebuje projít šesti kroky než se stane členem organizace. Za prvé, země podá žádost a zřizuje se pracovní skupina, která bude posuzovat tuto žádost. Za druhé, pozorovatelský stát předkládá formuláře, které popisují současné obchodní politiky. Toto zahrnuje statistické údaje o hospodářství, stávajících dohodách o volném obchodu a veškerých zákonech, které ovlivňují mezinárodní obchod. Za třetí pracovní skupina vytváří podmínky, které musí splnit uchazeč, aby se stal členem WTO. Uchazeč souhlasí dodržovat všechna pravidla WTO a provést potřebné legislativní a strukturální změny, aby tyto pravidla byly dodržované. Za čtvrté, pozorovatelský stát pak vyjednává bilaterální obchodní dohody s jakoukoli zemí. Tyto dohody stanoví, sníží nebo odstraní tarify. Za páté, pracovní skupina vypracuje podmínky členství. Poslední krok je, že protokol o přistoupení musí být schválen Generální radou. Po splnění všech kroků se stát stane členem WTO (Amadeo 2016).

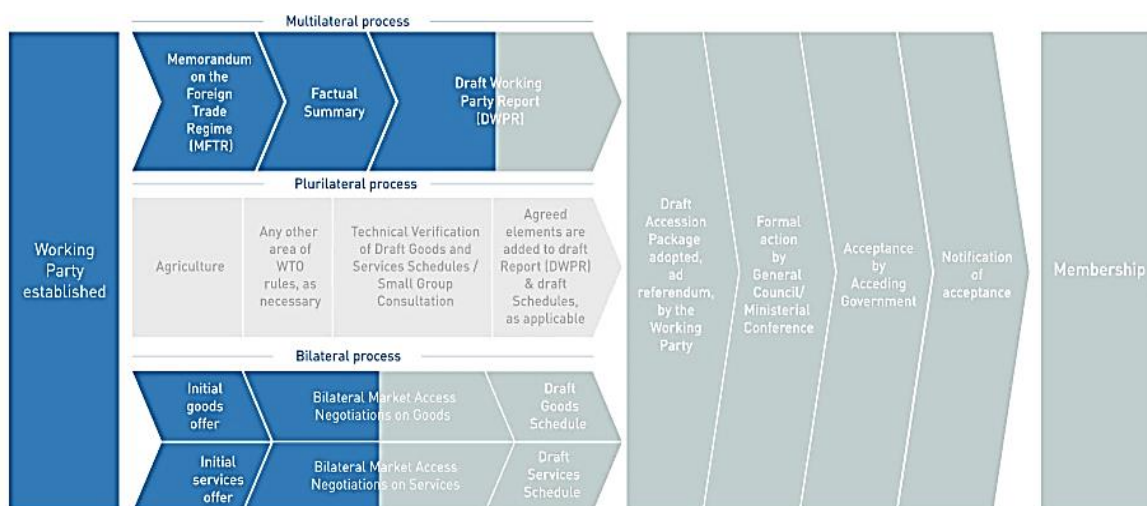
Tento obrázek níže ukazuje, že od roku 1997, kdy Andorra získala status pozorovatele, stát prošel jenom prvním krokem a teprve začal krok druhý. Andorra má status pozorovatele už 10 let. Příčinou toho může být ekonomika Andorry, která potřebuje vylepšení. Zrovna jak jde vidět na obrázku, Andorra se náchází v procesu řešení hospodářství. Zrovna v této oblasti má Andorra hodně problémy, pocházející z toho, že má k dispozici jenom 2 % (CountryWatch 2017: 76) orné půdy. Můžeme předpokládat, že zrovna tyto problémy v zemědělství způsobují to, že se Andorra za 10 let neposunula od tohoto kroku. Po předložení dokumentu o stavu hospodářství pracovní skupina nadále posoudí, zda tento stav odpovídá požadavkům WTO. Smíme

teda předpokládat, že buď Andorra doposud nepředložila potřebné dokumenty, anebo stav zemědělství Andorrského knížectví neodpovídá požadavkům WTO.

(WTO 2017a).

Jako porovnání uvádím tady Ázerbájdžán. Sice je to mnohem větší stát v porovnání s Andorrou, ale status pozorovatele získal ve stejném roce, též v 1997 (WTO 2017b). Ale od té doby podniknul mnohem víc a skoro dokončil druhý krok.

(WTO 2017b).

To ještě jednou ukazuje rozdíl mezi státy a mikrostáty. Ukazuje, že v zahraniční politice v otázkách mezinárodního obchodu se mikrostáty potýkají s problémy, které jsou způsobené nedostatečnými kapacitami a malou rozlohou. Dané problémy jim brání ve vstupu do WTO a EHP.

7.2 Mezinárodní právo

Ze všeho, co bylo zmíněno, dříve můžeme říct, že Andorra, San Marino a Monako dělají pokroky v otázkách mezinárodního práva. Určitě jsou ještě problémy, jako například, že dodnes Andorra nemůže nastavit orgán na národní úrovni s dostatečnou kapacitou pro boj proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii, antisemitismu a intolerance (Council of Europe 2017a: 9). Otázkou zůstává, zda Andorra překoná dány problém, z důvodů omezení kapacit, nebo ne. Monako má jiné problémy. Dodnes Monako neratifikovalo 12. protokol Evropskou konvencí o ochraně lidských práv. Kromě toho zákon o svobodě projevu ve společnosti nestanoví trestní odpovědnosti za podněcování k diskriminaci a nezmiňuje barvu pleti nebo jazyk jako zakázané motivy. Monacký zákon jasně nedefinuje a výslovně nezakazuje přímou i nepřímou diskriminaci (Council of Europe 2016). Občanství v San Marinu je nadále poskytováno pouze prostřednictvím mimořádných zákonů, které pokaždé stanovují různé požadavky, které člověk musí splnit. San Marinu stále chybí komplexní civilní a administrativní legislativita proti diskriminaci na základě etnického původu, občanství, barvy, náboženství a jazyka (rasová diskriminace), stejně jako nezávislý orgán pro boj proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a nesnášenlivosti na národní úrovni (Council of Europe 2013). Jinak je jasně vidět snahy států se vypořádat se svými nedostatky v otázce mezinárodního práva. Takové pokroky v mezinárodním právu pomáhají mikrostátům přežít a ještě jednou dokazují, že vedle velkých sousedů mohou existovat malé státy a je dodržována rovnocennost.

7.3 Členství v mezinárodních organizacích

Z důvodu rovnosti členství v mezinárodních organizacích je nezbytné pro mikrostáty. Andorra, San Marino a Monako jsou členy mnoha mezinárodních organizací. Všechny tři mikrostáty jsou členy OSN, což ukazuje, že státy jsou uznávané v mezinárodním prostředí. Téměř současně se staly členy OSN. San Marino vstoupilo do OSN v roce 1992 a Monako s Andorrou v roce 1993. Můžeme říct, že všechny tři mikrostáty jsou členy skoro stejných organizací, jako ITU, UNESCO, UNWTO, WIPO, ICAO, FAO, OPCW, OSCE, CE, INTERPOL. Tohle dokazuje, že v zahraniční politice v otázce členství v mezinárodních organizacích uvažují tyto mikrostáty stejně. Jsou určité organizace, jejichž členy jsou jeden nebo dva z těchto

států. Nicméně mikrostáty neprojevují žádnou aktivitu v rámci mezinárodních organizací. Andorra, Monako a San Marino jsou jen pasivními členy systému OSN a jiných mezinárodních organizací. Různé limity, nedostatek lidských zdrojů, jsou příčinami, že tyto mikrostáty nejsou schopné být aktivními členy žádné mezinárodní organizace. Důsledkem toho je omezené zapojení do mezinárodního systému.

8. Závěr

Vybrané mikrostáty – Andorra, Monako, San Marino a Lichtenštejnsko odpovídají definici mikro státu. Ve vedení své zahraniční politiky prokazují určité specifické rysy. Ty odpovídají základním charakteristikám, které byly uvedeny v teoretické části. Zahraniční politika mikro států je omezená z důvodu jejich malé velikosti, izolaci od hlavních trhů a nedostatku zdrojů. Vybrané mikro státy mají nedostatečné kapacity, což vede k tomu, že nejsou schopné vykonávat některé funkce samy.

Z provedené analýzy Andorry, Monaka, San Marina a Lichtenštejnska lze vidět, že zahraniční politika mikro států je ovlivněna jejich polohou. Státy jsou více aktivní ve svém regionu než ve světové politice. Mikro státy jsou hodně závislé na svých sousedních státech. Většinou jeden ze sousedních států vykonává funkci „patronského státu“, na který mikro stát převedl část své suverenity. Pro Lichtenštejnsko je to Švýcarsko, pro San Marino je to Itálie, pro Monako Francie a pro Andorru Španělsko. Země a mikro státy jsou propojené měnovou a celní unií.

Při zkoumání zahraniční politiky vybraných mikro států bylo zjištěno, že zahraniční politika Lichtenštejnska, Andorry, San Marina a Monaka mají jak schodnou strategii, tak i rozdílnou. Podle provádění zahraniční politiky můžeme rozdělit vybrané mikro státy na dvě skupiny. Do první skupiny spadá Lichtenštejnsko a do druhé skupiny spadá Andorra, San Marino a Monako. Hlavní rozdíl proč tyto státy patří do různých skupin je, že Lichtenštejnsko koná aktivní zahraniční politiku a Andorra, Monako a San Marino spíše pasivní.

Dá se říct, že z vybraných mikro států zrovna Lichtenštejnsko je nejméně závislé na svém patronském státě. Lichtenštejnsko se naučilo vypořádat se svými limity a deficitem. Stát se naučil efektivně využít svou polohu. Proto Lichtenštejnsko na rozdíl od Andorry, Monaka a San Marina má uzavřenou hospodářskou smlouvu nejenom se svým patronským státem, teda se Švýcarskem, ale i s Evropskou unií, prostřednictvím EHP. Andorra, San Marino a Monako jsou v otázce mezinárodního obchodu mnohem pasivnější. Státy nejsou členy ani EHP ani WTO. Dokonce San Marino a Monako nemají ani zájem se stát členy WTO, což ještě jednou dokonale ukazuje pasivitu jejich

zahraniční politiky. Jejich zahraniční politika v rámci mezinárodního obchodu je zaměřena zejména na jejich region.

Další strategií, která spojuje vybrané mikrostáty, je mezinárodní právo. Tady jsou si Lichtenštejnsko, Andorra, San Marino a Monako podobné. Státy ratifikovaly mnoho významných konvencí a úmluv, které pomáhají udržovat bezpečnost zemí. Určité státy nejsou ještě dokonalé a občas se potýkají s různými problémy, jako například, že Andorra a San Marino, z důvodů nedostatku kapacit, nemohou nastavit orgán na národní úrovni pro boj proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii, antisemitismu a intolerance, nebo že Monako dodnes neratifikovalo 12. protokol Evropskou konvencí o ochraně lidských práv. Ale bez ohledu na některé problémy lze jasně vidět, že se státy polepšují a snaží se vypořádat se svými nedostatky.

Poslední strategie je členství v mezinárodních organizacích. Všechny vybrané mikrostáty jsou členy mnoha mezinárodních organizací a téměř všech významných, jako například OSN, OBSE a Rada Evropy. Jenže i tady se Lichtenštejnsko liší od ostatních mikrostátů tím, že je aktivní v rámci těchto organizací na rozdíl od Andorry, San Marina a Monaka. Lichtenštejnsko se pravidelně zúčastňuje různých zasedání v rámci mezinárodních organizací, posílá své příspěvky do projektových prací v rámci OBSE, zavádí návrhy o rezolucích Rady v oblasti lidských práv v rámci OSN atd. I když Lichtenštejnsko má problémy s nedostatkem lidských zdrojů, tak i přesto se snaží aktivně působit v oblastech svého zájmu a propagovat své myšlenky a idee. Na rozdíl od Lichtenštejnska, Andorra, San Marino a Monako jsou pasivní v rámci organizace. To způsobuje deficity, které tyto mikrostáty mají. Jsou jen pasivními členy organizací.

Na základě empirické analýzy je podle mého mínění zahraniční politika Lichtenštejnska vedena i přes všechna svá omezení docela úspěšně. Země se naučila vypořádat se svými limity a překonat je. Lichtenštejnsku se daří v naplňování vybraných strategií. Lichtenštejnsko již není tak závislé na Švýcarsku a podniká svoje vlastní kroky. Můžeme říct, že i zahraniční politika Andorry, San Marina a Monaka je vedena dobře, jenže podle mého mínění se státy dodnes nevypořádaly se svými deficity, proto nejsou schopné vykonávat aktivní zahraniční politiku v otázkách mezinárodního obchodu a mezinárodních organizací, jediná strategie, kterou tyto státy naplňují, je mezinárodní právo. Andorra, Monako a San Marino jsou dodnes ve stínu svých patronských zemí.

Seznam použité literatury

Amadeo, K. (2016). *How Does a Country Become a WTO Member? 6 Steps to Accession* (<https://www.thebalance.com/how-does-a-country-become-a-wto-member-3306362>, 31.03.2017).

BusinessInfo.cz (2017). *Lichtenštejnsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* (<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lichtenstejnsko-zakladni-charakteristika-teritoria-65563.html>, 29.03.2017).

CIA (2016a). *Andorra* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/an.html>, 17.02.2016).

CIA (2016b). *Country comparasion: area* (<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/rankorder/2147rank.html#an>, 15.03.2017).

CIA (2016c). *Liechtenstein* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ls.html>, 17.02.2016).

CIA (2016d). *Monaco* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mn.html>, 17.02.2016).

CIA (2016e). *San Marino* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sm.html>, 17.02.2016).

Concell General (nedatováno). *El Consell General* (<http://www.consellgeneral.ad/ca/el-consell-dandorra>, 15.03.2017).

Council of Europe (2013). *ECRI report on San Marino (fourth monitoring cycle)* (Strasbourg Cedex: ECRI Secretariat).

Council of Europe (2016). *ECRI report on Monaco (fifth monitoring cycle)* (Strasbourg Cedex: ECRI Secretariat).

Council of Europe (2017a). *ECRI report on Andorra (fifth monitoring cycle)* (Strasbourg Cedex: ECRI Secretariat).

Council of Europe (2017b). *Founding fathers* (<http://www.coe.int/en/web/about-us/founding-fathers>, 10.03.2017).

Council of Europe (2017c). *Our member states* (<http://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>, 10.03.2017).

- CountryWatch (2015). *San Marino Country Review* (USA: CountryWatch, Inc.).
- CountryWatch (2016). *Monaco Country Review* (USA: CountryWatch, Inc.).
- CountryWatch (2017). *Andorra Country Review* (USA: CountryWatch, Inc.).
- Duursma, J. (1996). *Fragmentation and the international relations of Micro–States. Self–determination and statehood* (Cambridge University Press).
- Duursma, J. (2006). Micro – states: The Principality of Liechtenstein. In: Ingebritsen, C. – Neumann, I.B. – Gstöhl, S. eds., *Small states in international relations* (USA: University of Washington Press).
- Duval, R. D. – Thompson, W. R. (1980). Reconsidering the Aggregate Relationship between Size, Economic Development, and Some Types of Foreign Policy Behaviour. *American Journal of Political Science* 24 (3),s. 511–525.
- Europa.eu (2016). *Mezinárodní právo* (https://e-justice.europa.eu/content_international_law-10-cs.do, 07.03.2017).
- European Parliament (2013). *Future of the European Economic Area (EEA) (debate)* (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20131009&secondRef=ITEM-021&language=EN&ring=O-2013-000087>, 30.03.2017).
- Evropský parlament (2016). *Evropský hospodářský prostot (EHP), Švýcarsko a sever* (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.5.3.html, 01.03.2017).
- Glassner, M. I. (1993). *Political geography* (Singapore: John Wiley & Sons, Inc).
- Gouvernement Princier (2017a). *Membership of Intergovernmental Organisations* (<http://en.gouv.mc/Policy-Practice/Monaco-Worldwide/International-Organisations/Intergovernmental-Organisations>, 31.03.2017).
- Gouvernement Princier (2017b). *Monaco, the UN and Membership to its Specialised Agencies* (<http://en.gouv.mc/Policy-Practice/Monaco-Worldwide/International-Organisations/Monaco-the-UN-and-Membership-to-its-Specialised-Agencies>, 31.03.2017).
- Govern d'Andorra (2017a). *Andorra and international organizations* (<http://www.mae.ad/en/multilateral-affairs-and-cooperation/andorra-and-international-organizations>, 26.03.2017).

- Govern d'Andorra (2017b). *El Cap de Govern* (<https://www.govern.ad/el-cap-de-govern>, 15.03.2017).
- Govern d'Andorra (2017c). *Multilateral Affairs and Cooperation* (<http://www.mae.ad/en/multilateral-affairs-and-cooperation>, 26.03.2017).
- Gstöhl, S. – Neumann, I.B. (2006). Lilliputians in Gulliver's World. In: Ingebritsen, C. – Neumann, I. B. – Gstöhl, S. eds., *Small states in international relations* (USA: University of Washington Press).
- Hloušek, V. (2005). Lichtenštejsko. In: Strmiska, M. – Hloušek, V. – Kopeček, L. a kol., *Politické strany moderní Evropy* (Praha: Portál), s. 344–351.
- Integrovaný portál MPSV (2016). *Lichtenštejsko – životní a pracovní podmínky* (<https://portal.mpsv.cz/eures/podminky/lichtenstejsko/>, 28.02.2017).
- International Business Publications (2013). *Liechtenstein. Country study guide. Strategic information and developments* (USA: International Business Publications).
- Kořínek, V. (2003). *Ministáty Evropy* (Krnov: Nakladatelství Vladimír Kořínek).
- Kubát, M – Sokol, P. (2000). Velké systémy v malých zemích (komparativní analýza). *Politologický časopis* 7 (3), s.197–222.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (nedatováno a). *Andorra* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html, 14.03.2017).
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (nedatováno b). *San Marino* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/san_marino/index.html, 30.03.2017).
- Ministry of Foreign Affairs (2012). *Priorities of Liechtenstein Foreign Policy. Report of the Ministry of Foreign Affairs* (Vaduz: Ministry of Foreign Affairs).
- Naseer, M.A. (nedatováno). *Discussion Papers in Diplomacy: The Diplomacy of Micro-states* (Netherlands Institute of International Relations „Clingendael“).
- Nolan, C.J. (2002). *The Greenwood Encyclopedia of International Relations, Volume 3 (M–R)* (Westport: Greenwood Publishing).
- OECD (2016). *Tax Information Exchange Agreements (TIEAs): San Marino* (<http://www.oecd.org/tax/transparency/taxinformationexchangeagreementstieassanmarino.htm>, 30.03.2017).

Oleynik, I.S. (2004). *Liechtenstein: Foreign Policy and Government Guide* (Washington: International Business Publications).

OSCE (2017). *Who we are* (<http://www.osce.org/whatistheosce>, 10.03.2017).

Parliamentary Assembly (2004). *Documents. Working papers 2004 Ordinary Session (Second part). Volume IV. Documents 10110 – 10173* (Strasbourg Cedex: Council of Europe).

Parliamentary Assembly (2006). *Documents. Working papers 2006 Ordinary Session (Third part). Volume V. Documents 10951 – 10996* (Strasbourg Cedex: Council of Europe).

Parliamentary Assembly (2008). *Documents. Working papers 2008 Ordinary session (Third part). Volume VI. Documents 11628 – 11672* (Strasbourg Cedex: Council of Europe).

Pečnikov, B. A. (1989). *7+1 nejmenších v Evropě* (Praha: Lidové nakladatelství).

Romancov, M. (2006). Neformální skupiny států. In: Dlouhá, J. – Dlouhy, J. – Meřický, V., *Globalizace a globální problémy. Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu „Globalizace a globální problémy“ 2005–2007* (Praha: Univerzita Karlova v Praze).

Special Representative of the Secretary – General on Violence against Children (2011). *New Zealand and San Marino become the latest countries to ratify the Optional Protocol on the sale of children, child prostitution and child pornography* (http://srsg.violenceagainstchildren.org/story/2011-09-26_388, 30.03.2017).

UNESCO (2017). *Ratified Conventions. Monaco* (http://www.unesco.org/eri/la/conventions_by_country.asp?language=E&contr=MC&typeconv=1, 01.03.2017).

WTO (2017a). *Andorra* (https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/a1_andorre_e.htm, 29.03.2017).

WTO (2017b). *Azerbaijan* (https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/a1_azerbaidjan_e.htm, 29.03.2017).

WTO (2017c). *Liechtenstein and the WTO* (https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/liechtenstein_e.htm, 01.03.2017).

WTO (2017d). *What is the WTO ?* (https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm, 27.03.2017).

Resumé

The topic of my bachelor thesis is Foreign policy of the European microstates - comparison of the chosen examples. By nowadays the foreign policy of microstates has not been explored so comprehensively. The reason is that microstates are still considered as "attractions" that do not have a significant impact on the international situation.

All microstates have unique characteristics. A common feature of these characteristics is the deficit. Microstates have a number of deficits across the rest of the world, which are reflected in sovereignty, capacity, and influence. These deficits affect their foreign policies.

The aim of the thesis is to explore and compare the foreign policy of selected microstates, to find out which foreign policy strategies of selected microstates are the same, because of the common features (eg size, population, etc.), and what are the differences of their foreign policy.

The theoretical part of the thesis will introduce the theory of small states and the definition of microstates. Another point of the theoretical part will be the specification of foreign policy strategies in the conduct of the foreign policy of small states and microstates.

In the second part of the thesis, which is an empirical part, I will introduce the foreign policy of selected microstates and the application of the mentioned theories on selected microstates.

Selected microstates are consistent to the definition of microstates. Microstates have insufficient capacities, which lead to the fact that states are not able to perform some of the functions themselves.

From the analysis of the foreign policy of selected microstates, it was found that the foreign policy of Liechtenstein, Andorra, San Marino and Monaco had both the same and different strategies. According to the implementation of foreign policy, we can divide selected microstates into two groups. The first group includes Liechtenstein and the second group includes Andorra, San Marino and Monaco. The main difference why these countries belong to different groups is that Liechtenstein held an active foreign policy and Andorra, Monaco and San Marino rather passive foreign policy.